

que en la gent més culta (a desgrat d'AlcM). —
 2 On sembla figurar a títol de variant d'estil, després de dir *fiança*, que precedeix, mot molt més usat en el *Consolat*, cosa excepcional en català antic. —
 3 Així en el seu cap. 260, Muntaner escriví: «Lo senyor rey tramès sos missatges a les reines, e atorgà-ls la treva --- se *fermà* per mà de les reines, axí com fo emprès» (Casac. vii, 39.20) i no pas *firmà*, com porta la versió vulgata (Bofarull i AlcM). —
 4 Alguns insistien a fi del S. xix a dir, amb base més popular, un *cuida-malalats* (Coromines, *Presons*, p. 54), no pas desencertat, si bé no necessari; i no ha tingut èxit.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS:
fermesa, fermetat, formetat, pendre en formetat, pendre formetat, fermitud, fermissim, firmísim, fermissa, fermar (diversos sentits), *formar, desfermar, desfermar-se, desfermament, desferma, desferm, ferma, fermació, fermada, fermador, fermadora, fermadura, fermall, fermalla, fermallera, afermalls, afermallades, fermament m., fermaça, fer fermaça, fermanceria, afermarçar, afermançament, afermaça, afermar, afermar-se, afirmar* (veg. infra), *afermable, afermabilitat, afermació, afermada, afermador, afermament, afermant, afermativament, afermir, confermar* (veg. infra), *refermar, refermament, refermació, refermaça, firmar, firmar-se, antefirma, contrafirmar, contrafirma, contraferma, desfirmar-se, firmant, firmàtic, firmament, afirmar, afirmació, afirmatiu, afirmable, afirmador, afirmament, afirmant, afirmatori, reafirmar, reafirmir, confirmar, confermar, confirmació, confirmada, confirmable, confirmador, confirmament, confirmand, confirmant, confirmatiu, confirmatori, enferm, enfermetat, infirmitat, enfermer, infermer, infermeria, enfermeria, afermamossos, fermamossos, fermaaprenents.*

Fermater, errada per *fermater* *Ferment, fermentació, fermentar*, V. *fervent* *Fermesa, fermetat, fermís*, V. *ferm* *Fermós*, V. *formós* (FORMA) *Fermuta*, V. *flauta* *Feruera*, si aquest mot existís realment, i fos més que un hapax (potser mal llegit) d'un doc. publicat en una vila mallorquina (manca en tots els lèxics i gloss. mall. altres que AlcM) és clar que de cap manera no es podria relacionar amb l'al. *firn* (que per si fos poc significava 'llunyà' i només localment ha pres el sentit de 'gelera'), sinó, variant de *farnera* = *farinera* (pel polsim de neu que vola); o bé creació fantàstica d'un erudit local que havia estat en els Alps; 'farinera' (1315), V. *farina*.

Fernesia, fernetiquesa, V. *frenesi* *Feroç, ferocitat, feror, ferotge, ferotgia, ferotja, ferotjada, ferotxes*, V. *fer* II *Ferrada, ferrador, ferradura, ferragot, ferragut, ferral, ferralla, ferrament, ferramenta*, V. *ferro*

+FERRAN, adj. ant., nom d'un color de cavall, origen incert; en definitiva, potser d'*auferanz* 'corser', arabisme del francès antic. □ 1.ª doc.: 817.

En docs. pallaresos de la col·lecció Moreau (*Bi. Nat. París*) apareix *forrando* (probablement mal llegit per

fe-) en un de 817 (vol. I, 49) i *ferrando* 868 (II, 83v) com a nom d'un color de cavall; «*equa colore feranda*» en un d'Alaó de 851 (Abadal, *Pall. i Ribag.*, n.º 44, cf. *ibid.*, p. 55); *egua ferranna* 1047 (BABL VI, 355); «*ipso somer ferrano*», a. 1063, *Cart. de St. Cugat* (II, p. 300); «per equo *ferrando* que rex Lupus habuit», 1173 (BABL I, 139); i *ferran* també com a nom d'un cavall de color determinat el nostre trobador Guillem de Berguedà c. 1200 (III, v. 7; *ARom.* xxiii, 46); tradició que segueix encara Guillem de Torroella en la seva *Faula*: «eu vi per mig l'erbatge / venir un palafre *ferran*, / d'asaut tall, no ges pauc ni gran» (v. 229).

El mot és ben freqüent en oc. ant., on l'adj. *ferran* (i fem., *ferranda* o *ferranna*) sovintaja molt en trobadors clàssics (fi S. XII: B. de Born, Guiraut de Bornelh, Blacatz, etc.) i altres textos del S. XIII, aplicat sobretot als cavalls, amb el sentit de gris, però també al pèl de les persones (PSW III, 467; Rayn. VI, 24). Que sigui simplement del nom de persona *Ferran* no té res d'impossible, car si bé aquest nom propi a penes es troba a Catalunya abans del S. XIV, i sobretot XV, ja no seria tan extraordinari a l'Aragó (i hem vist que gran part dels testimonis del nostre adjectiu vénen del NO.); tanmateix la forma d'aquest nom germànic en castellà i en germànic no té *-rr-* sinó *-rn-*. Per això sembla més convincent relacionar-lo, com fa Ugolini (en l'ed. d'En Berguedà), amb l'it. èpic (*af*)*ferrante*, nom de cavall en les gestes carolíngies, el qual, però, deu venir de la parallela denominació *auferanz* del francès antic: són noms, en bona part, de fantasia, modificacions probablement de l'ar. *al-farás* 'cavall' (per al qual veg. DCEC, ALFARAZ i ALFÉREZ; Prati, s. v. *alfana*).

DERIV.: Sembla que d'aquest antic *ferran* sigui derivat *ferrandella*, nom d'un cep, del qual es feia vi blanc: «planta trià / stranya, pus sana, / de muntalbana, / boval, negrella, / no *ferrandella* / ni monestrell, / mallol novell / volent plantar», JRoig (*Spill*, 13434). D'ací també els NLL *Na Ferrana, Plana Ferrana* (AlcM), probablement pel color dels indrets.

Ferratge, V. *farratge* *Ferratimó*, V. *ferro Ferratjar-se*, V. *farratge Ferre, ferregada*, V. *ferro Ferragenal, -ginal*, V. *farratge Ferregot, ferreguet, ferreguí, ferrejar*, V. *ferro*

FERRO, del ll. FERRUM id. □ 1.ª doc.: *ferre*, 1249; *ferro*, 1373, però ja se'n citen alguns casos en algun text de c. 1300.

El «quintal de *ferre* obrat» està sotmès a pagament en la Lleuda de Cotlliure de 1249; el de *ferre*, sosa o sofre paga una mealla de corredures en la tarifa de Bna. de 1271 (*EntreDL* I, 157.34); «negú no gaus tener pesal sinó de coyre, de *ferre* o de lató», Perpinyà 1323 (RLR xxxii, 421). Els docs. rossellonesos de l'època arcaica vacillen entre *ferre*, que ja apareix el 1288 (en un de la Vall de Querol) i *fer* que veiem des de 1311: d'aquests (o la variant gràfica *fer*) en compto una trentena fins al començament del S. xv, i de *ferre* una quarantena (*InuLC*). La variant apocopada, en textos literaris nostres, és una particularitat de Desclot